(або близької за своїм біотопічним складом) території, тоді як самці при пошуках здобичі збільшують площу обльоту та мають можливість швидше пристосовуватися до нетипових ландшафтів, використовуючи їх при сезонних міграціях.

Під час сезонних міграцій (табл. 2) луні найактивніші у 1–5-метровому висотному діапазоні. Його використання зумовлюється нестабільними кліматичними умовами, які не дозволяють птахам полювати з інших висот та використовувати одноманітний спосіб для полювання – «вилякування» [16].

Таблиця 2

Висотний розподіл *C. aeruginosus* при сезонних міграціях та у гніздовий період, % зустрічей

Періоди	Висоти, м			
	1–5	6–10	11–20	21–40
Приліт	68,3	27,2	4,5	–
Гніздування	25,0	12,5	50,0	12,5
Відліт	44,4	22,2	16,7	16,7

У гніздовий період погода налагоджується. Підвищується температура повітря, дні стають ясними та малохмарними, що обумовлює обирання лунями 11–20-метрової висоти та застосування декількох способів для полювання («пірнання», чергування «вилякування» з «видивлянням» тощо). Але дане твердження справедливе для полювання лунів у типових біотопах (довгозаплавні комплекси, лиманні екосистеми). У сільгоспугіддях луні використовують модифікований різновид «вилякування» для полювання. Вони летять уздовж полезахисних лісосмуг паралельно нижнім частинам крон дерев, через декілька десятків метрів перелітають на інший бік смуги і продовжують рухатися далі у тому ж напрямку.

У деяких випадках на обирання лунями висоти для перміщення можуть впливати і конкурентні стосунки з іншими видами денних хижих птахів. Так, у березні–травні 2004 року поблизу ставків Самарського рибгоспу спостерігалася пара очеретяних лунів на гніздуванні. 11 квітня у межах гніздової території лунів опинилася самка малого яструба, яка одразу ж атакувала самця луня, що наближався до неї. Атака здійснювалася на висоті 6–10 метрів. Після зіткнення самець луня одразу почав набирати висоту. За ним послідувала і самка луня. Самка яструба відлетіла на деяку відстань, набрала висоту і знову почала атакувати по черзі обох лунів, що відбувалося на висоті понад 100 метрів. Треба зазначити, що на цій висоті упродовж 36 хвилин усі спроби яструба вдарити лунів виявилися марними. На відміну від першої атаки, вони легко ухилялися від численних нападів.

Висновки

Під час осінніх міграцій проліт очеретяного луня проходить масовіше (до 7 особин за облік), ніж при весняному прильоті (до 5 особин). При весняному прильоті самки луня зустрічаються частіше самців (1 ♂ : 4 ♀), а під час осінніх міграцій співвідношення самців і самок становить 1 ♂ : 2 ♀.

Найбільше значення під час весняних міграцій мають лиманні екосистеми (54,5 %). У гніздовий період та у період осінніх міграцій луні обирають довгозаплавні коплекси (66,6 та 72,2 % зустрічей). Найбільшу пристосованість до полювання у сільгоспугіддях мають самці очеретяного луня.

Під час сезонних міграцій для переміщення лунів сприятливішою визначено висоту 1–5 м (68,1 %). У гніздовий період луні частіше використовують висотний

Вісник Дніпропетровського університету. Біологія, екологія.
Visnik Dnipropetrovs'kogo unìversitetu. Seriâ Bìologiâ, ekologiâ
Visnyk of Dnipropetrovsk University. Biology, ecology.
Visn. Dnìpropetr. Unìv. Ser. Bìol. Ekol.
2007. 14(2).
ISSN 2310-0842 print ISSN 2312-301X online
www.ecology.dp.ua

проміжок 11–20 м (50,0 % зустрічей). Обирання лунями висоти та біотопів для полювання здебільшого залежить від кліматичних умов (37,4 % дисперсії). Менше значення мають захисні та мисливські умови біотопів (17,1 % дисперсії). На вибір висоти для переміщення можуть впливати конкурентні стосунки з іншими видами.

Бібліографічні посилання

1. **Бельгард А. Л.** Об охране и заповедании лесов в степной зоне Украины / А. Л. Бельгард, А. Ф. Храменюк // Вопросы степного лесоведения и охраны природы. – Вып. 5. – Д.: ДГУ, 1975. – С. 7–12.
2. **Галушин В. М.** Состояние и перспективы изучения хищных птиц в СССР / В. М. Галушин, А. В. Давыгора, С. А. Полозов // Охрана хищных птиц. Материалы I совещания по экологии и охране хищных птиц. – М.: Наука, 1983. – С. 3–7.
3. **Данилов О. Н.** Хищные птицы и совы Барабы и Северной Кулунды. – Новосибирск: Наука, 1976. – 158 с.
4. **Колесников А. Д.** К биологии и распределению хищных птиц в степной зоне юго-востока Украины // Новости орнитологии. – Алма-Ата, 1965. – С. 182–184.
5. **Мясоедова О. М.** Численность хищных птиц в процессе становления водохранилищ равнинного типа / О. М. Мясоедова, В. Л. Булахов // Материалы 6-й Всесоюзной орнитологической конференции. – Ч. 2. – М.: МГУ, 1974. – С. 347.
6. **Новиков Г. А.** Полевые исследования экологии наземных позвоночных животных. – Л.: Советская наука, 1949. – 602 с.
7. **Чельцов-Бебутов А. М.** Экология птиц. – М.: МГУ, 1982. – 128 с.
8. **Csermely D.** Lateralisation in birds of prey: adaptive and phylogenetic considerations // Behavioural Process. – 2004. – Vol. 67, N 3. – P. 511–520.
9. **Gastric digestion** in some raptors / G. E. Duke, A. A. Jegers, G. Loff, O. A. Evanson // Comparative Biochemistry and Physiology. – 1975. – Vol. 50, N 4. – P. 649–656.
10. **Gonzalez J. L.** Some hematological data from marsh herriers (*Circus aeruginosus*) in central Spain / J. L. Gonzalez, F. Hiraldo // Comparative Biochemistry. – 1991. – Vol. 100, N 3. – P. 735–737.
11. **Hematology** and blood chemistry of the marsh harrier (*Circus aeruginosus*) / S. Lavin, R. Cuenca, I. Marco et al. // Comparative Biochemistry. – 1992. – Vol. 103, N 3. – P. 493–495.
12. **Ledan J.-P.** La valeur ornithologique des zones numides de l'est Algerien // Biological Conservation. – 1983. – Vol. 26, N 3. – P. 215–226.
13. **Mateo R.** Load shot ingestion by marsh herriers *Circus aeruginosus* from the Ebro delta, Spain / R. Mateo, J. Estrada // Environmental Pollution. – 1999. – Vol. 104, N 3. – P. 435–440.
14. **Mayr G.** The deep divergences of neornithine birds: a phylogenetic analysis of morphological characters // Science Direct – Cladistrics. – 2003. – Vol. 19, N 6. – P. 527–553.
15. **Meunier F. D.** Use of roadsides by diurnal raptors in agricultural / F. D. Meunier, P. Jouventin // Biological Conservation. – 2000. – Vol. 92, N 3. – P. 291–298.
16. **Pain D. J.** Seasonel blood lead concentration in marsh harriers *Circus aeruginosus* from Charente – Maritime, France: relationship with the hunting season / D. J. Pain, C. Bavoux // Biological Conservation. – 1997. – Vol. 81, N 1–2. – P. 1–7.

Надійшла до редколегії 04.02.06.